

pes - v starovekom folklóre a legendách psi zd'aleka nedosahovali takého postavenia ako mačky; dokonca boli občas považovaní za bytosti, ktoré nosili smolu; v Egypte boli nájdené tisícky mumifikovaných mačiek, ale nálezy balzamovaných psov sú zriedkavé; kresťanstvo, islam a judaizmus sa o psoch takmer nezmieňuje (pozri *Krištof*), zato v gréckej a čínskej mytológii hrajú významnú úlohu (pozri *Anubis*, *Sírius*, *Odyseus*, *Eset*, *Sopdet*)

-v súvislosti s heslom *Anubis*: rovnako ako ostatní psi (a šakali) sa i egyptský boh Anubis pohyboval na hranici svetla a tieňa, medzi životom a smrťou; predstava božstva s psou hlavou mohla vychádzať zo skúsenosti Egyptanov, keď videli túlavé psy, ako hľadajú potravu pri pohrebiskách

-zobrazenie psa na *náhrobku* symbolizovalo, že človek zomrel prirodzenou smrťou (zobrazenie s *levom*, ktorý tvoril podnož postave, napr. rytiera, symbolizovalo smrť v boji); v renesančných alegóriach tiež symbolizoval *závisť* (pozri *Invidia*, *čistota a nevinnosť*); v legende o *apoštolovi Ondrejovi* v podobe psov démoni, ktorí trápili mesto Níkaiu; zobrazovanie sv. *Krištofa* so psou hlavou však vzniklo chybným výkladom; pozri *Artemis*, *Silvanus*, *Hekaté Trivia*, *Hekabé*, *Sírius*, *Adonis*; *Kerberos*, *Skylla*, *Ortos*, *karašiši*; *Garm*; *ChentementeuFidés*, *Argo*, *Maira*; *fena*; *psi umelci*; *Vanitas*; *heraldické figúry*; *mandragora*

-v *egyptskej mytológii* na psovi zobrazovaná aj bohyňa *Eset* (zobrazenie vyjadrovalo jej splynutie s bohyňou *Sopdet*, čiže našim *Síriom*, ktorého Gréci a Rimania volali *Psia hviezda*); pozri *jazdecké zviera*

Baleka: pes je symbolom príchylnosti, vernosti, bdelosti a ochrany; v týchto významoch zobrazovaný na antických *náhrobných kameňoch* a vo *vázovom maliarstve*; ako socha stavaný pri vchodoch domov alebo palácov s *apotropajným* zámerom; pohľadom na psa mal byť umierajúci človek ochránený pred zlými silami; pes bol symbolom babylonskej bohyne liekov a liečiteľov *Guly*, pes sprevádzal aj gréckeho boha *Asklepia* (pozri *bohovia lekárstva*); mýtický trojhľavý pes *Kerberos* strážcom *podsvetia*; čierne psi sprevádzali *Hekaté* vo funkcii podsvetnej bohyne; v starovekom Grécku sa verilo, že *mandragora* vytrhnutá zo zeme čiernym psom je schopná liečiť posadnutosť; v nordických mýtoch sú psy strážcami jaskynného podsvetia; od divokých alebo zdivených psov, ktoré sa túlili po nociach a lúpili, v kresťanstve záporné prehodnotenie > pes späť so symbolickými vlastnosťami *závisť*, nečistoty, nenávisť, krvilačnosti a nízkosti; psom nazývaný človek na nízkom spoločenskom rebríčku, poddaný; pes však aj naďalej ostal aj symbolom *dobrého pastiera*, ktorý dbal na svoje stádo (veriacich), aby sa mu nerozutekalo; čiernobiely škvrnitý psy dalmatíny symbolizujú rád *dominikánov*, ale môžu to byť aj biele psy; pre *ikonografiu* dôležitá aj synonymita lat. pojmu can (pes) a *chán* (Tatár > človek ex Tartari > z Tartaru, podsvetia, *pekla*, tzn. krutý); pes symbolizuje tiež verné *manželstvo* a v tomto význame zobrazovaný pri nohách vydatých žien; pes ležiaci pri nohách rytiera zobrazeného na *náhrobnom* reliéfe alebo ako socha symbolizuje prirodzenú *smrť*, zatiaľ čo smrť v boji symbolizuje *lev*; psom prisúdené aj dobré skutky: záchrana stratených: sv. Bernard (? Bernard z *Clairaux*; odtiaľ názov pes bernardín); pes aj atribútom sv. *Rocha* (podľa legendy mu nosil chlieb); od neskorého stredoveku sa stal pes obcejšie atribútom zosobnených *Cností* a *Nerestí* (M. Braun)

Hall: v *Oriente* považovaný za zdochlinára a zlodeja; *biblia* sa o psovi zmieňuje zriedkavo a nepriaznivo; podľa rímskeho spisovateľa Plínia Staršieho (24-76-9 po Kr.) spoločne s *koňom* tvor najvernejší človeku > táto vlastnosť často ilustrovaná v stredovekom umení; pes sprevádza lovca, je atribútom *Dominika* (pes s horiacou fľašou v tlači), tiež atribútom *Markéty Cortonskej* (zvyčajne kokeršpaniel), sv. *Rocha* (prináša mu chlieb do *púšte*); v dominikánskom maliarstve zobrazované psy, ako zavrcajú vlkov (*heretikov*), ktorí sa vrhajú na ovce (veriacich); pri *Poslednej večeri* niekedy pes leží u Judáša (pozri *apoštol Judáš Iškariotský*); v *apokryfnej* scéne pes sprevádza *Tobiáša* a anjela; *apoštol Ondrej* vyháňal zlých duchov zo siedmich psov; v antických námetoch: pes atribútom gréckej *Artemis* a rímskej *Diany* (*Aktaiónove* psy sa vrhajú na svojho pána); psy sprevádzajú lovca *Adónisa*, milenca *Afrodite*; v *alegórii* je pes atribútom personifikovanej *Vernosti* (pozri *Cností* a *Nerestí*); v *portréte*, pri nohách ženy alebo na jej lone poukazuje na jej *manželskú* vernosť, ak je vdovou, poukazuje na jej *vernosť* manželovej pamiatke; rovnaký význam má vo dvojportréte manželov; v opačnom zmysle je pes atribútom *Závisť*; pes sprevádza *Melanchóliu* (pozri *štyri temperamenty*) a je atribútom personifikovaného *Čuchu* (pozri *päť zmyslov*); pozri *Dcéra kanaánskej ženy/Kanaánka*

Biedermann: pes často spájaný so záhrobným životom, vystupuje v úlohe strážcu podsvetia (*Kerberos*) alebo sa kladie do hrobov ako posmrtná obeť a má slúžiť na druhom svete ako sprievodca mŕtvych; v starom Egypte sa pokladal veľký, *šakalovi* podobný pes za stelesnenie boha *Anúpeva*; o psoch sa verilo, že dokážu vycítiť duchov a teda môžu varovať pred neviditeľným nebezpečenstvom; iba zriedkavo sa spomínajú negatívne aspekty psa (severskí *Germáni*: pes *Garm* zabije boha *Tyra*); v starom Grécku *podsvetná* bohyňa *Hekate* sa zjavovala v sprievode bojových psov (naproti tomu porovnaj úlohu psa v prípade *Hekate* ochrankyne ciest > *Hekate Trivia*); čiernych psov pokladali za démonických sprievodcov *bosoriek* a čarodejníkov; vo viacerých exotických kultúrach považovali psa pre jeho učenlivosť a šikovnosť za objaviteľa mnohých zručností a dobrodincov ľudstva; v antike sa poukazuje jednak na psie „lichotenie, vtieranie a nehanebnosť“, jednak na oddanosť strážcu domu a schopnosť ochraňovať stáda; psy sprevádzali *Asklepia* a *Herma* (*Hermes Psychopompos*), neskoršie sv. *Huberta*, *Eustacha* a sv. *Rocha*; v *islamskej* kultúrnej oblasti pes pokladaný za nečistého a trpia ho iba ako strážcu (> odraz v *starozákonnom* pohľade na psa ako nečisté zviera); na *náhrobných kameňoch* v stredoveku pes zvyčajne symbolom vazalskej alebo manželskej vernosti; ako socha symbolizuje bezvýhradnú vieru, v negatívnom význame aj stelesnenie bezuzdného *hnevu*; pekelné psy sprievodcami poľovníka ľudských duší *satana*; nezvyčajne pôsobí v kresťanskom prostredí zobrazenie psohlavej bytosti (*Christophorus Kynokephalus*) v stredovekej legende zrejme ovplyvnenej postavou egyptského *Anúpewa*; pes (aztécky *itzcuintli*, maysky *oc*) je jedným z denných znamení v 20.dennom mesiaci *kalendára aztéckeho*; aj v starom *Mexiku* kladené psy do hrobov ako posmrtné obety a sprievodcovia záhrobím; ľudia narodení v znamení psa boli určení na panovanie a rozdeľovanie bohatých darov; pes bol aj podobou aztéckeho boha *Xolotla*, pričom psy prenášali mŕtvych do *podsvetia* cez deväťroakú riekku; v starej Číne pes symbolom dvanásteho znamenia *zverokruhu*; čínska symbolika psa však nie je jednoznačná; psy mali predovšetkým zaháňať démonov, v mnohých oblastiach však mäso vykŕmených psov slúžilo ako potrava; pes prapredkom (pozri *kult predkov*) malého čínskeho národa *Jao* (juh Číny), čo pripomína *totemové* predstavy; aj v iných oblastiach Číny rozšírené predstavy o psohlavých ľuďoch (pozri *kynokephalos*); v japonských svätyniach sa často nachádzajú psy ako sochy strážcov; osobitne vysoko hodnotili psa *slovanské* národy (uctievanie psov vyčítal ešte r. 1560 jeden z biskupov svojim súkmeňovcom); aj *Kelti* pripisovali psovi symbolicko-mytologický význam; pes napr. vystupoval ako sprievodca bohyne lovu a koní *Nodos/Nuadu*; hrdina írskkej *ságy* z Ulsteru sa nazýval *Cú-Chulain* (Poľovnícky pes z Ulsteru); pozri *karašiši/psolev/Buddhov pes*

Heinz-Mohr: v prípade psa sa jedná o veľmi komplexnú symboliku, ktorá ho spája so *smrťou*, *podsvetím*, s *chthonickými* alebo *lunárnymi* božstvami; predovšetkým je pes *psychopomponom*, sprievodcom nocou smrti; v tejto úlohe prepožičiava svoju hlavu *Anúpevovi*, *Thotovi*, *Hekaté*, *Hermovi*, *Kerberovi* > trojhlavého pekelného psa nachádzame ešte v neskorokresťanských vyobrazeniach a tiež sa objavuje ako diabolský náprotivok svätej *Trojice*; je možné, že tu ešte pôsobia starozákonné odsudzujúce výroky o psovi nečistom, požieračovi zdochlín (*Exodus 22,31*); v ranokresťanskom umení sa však pes v protikladu ku *koňovi* objavuje bez symbolického významu, skôr ako dekoratívny prvok, ako sprievodca človeka na náhrobných reliéfoch, *epitafoch* a *lampách*; stredovek potom psa hodnotil ako symbolický obraz vernosti, stelesnenie oddanosti vazala ku lénnemu pánovi a ženy k jej mužovi; pes je symbolom teologickej cnosti *viery* (pozri *Fides*, *Cnosti* a *Neresti*), na druhej strane môže však symbolizovať *závisť* a *hnev*, ba dokonca slúžiť ako nástroj *Satana* a znázorňuje vnútorný boj človeka so *zlom*; pozitívny význam (manželská vernosť) má na *Dürerových* obrazoch s tematikou *Zachariáša* a *Alžbety*, *Jáchyma* a *Anny*; v motívoch s *jednorožcom* (pozri *hortus conclusus*) drží často *archanjel Gabriel* na vodidle štyroch psov s menami (*Misericordia*, *Veritas*, *Iustitia/Iustitia*, *Pax*), ktorí zrejme symbolizujú rozhodnutie Boha stať sa človekom; k rehabilitácii psa prispela aj legenda o sv. *Rochovi*, ktorý svojho psa kŕmil chlebom; význam psa sediaceho pri nohách *Judáša*, ktorý mu hladká hlavu (*Jordaens: Posledná večera*, 17.st.) nie je jednoznačný; usiluje sa *Judáš* odkazom na psa symbol vernosti odvrátiť podozrenie ostatných *apoštolov*, alebo je pes v tomto prípade stelesnením *zla*, čiže zradcovým spojencom; so psom ako atribútom *svätcov* sa stretávame u *Eustacha*, *Huberta*, *Rocha*, ďalej v motívoch *Lazára* pokrytého vredmi; pes beží pred mladým *Tobiášom*; na základe slovnej podoby pes sprevádza sv. Petra *Canisia* a *Dominika*; obraz človeka so psou hlavou (*kynokephalos*) pochádza z oblasti uctievania zvierat v Egypte (pozri *Anúpev*); existuje dokonca postava sv. *Krištofa Kynokephala* (*Christophorus Kynokephalus*, Byzantské múzeum v Aténach)

-v súvislosti s heslom *kynizmus*: grécky výraz *kynikos* znamená psí alebo psovský; zakladateľom tejto školy bol *Diogenes zo Sinopy*, ktorý prijal prezývku *Kýon* – „pes“; *Diogenes* si veľmi cenil

charakterových vlastností psov, ktorí žili a páрили sa na uliciach bez toho, aby sa za tento štýl života hanbili; on sám vyznával sebestačnosť, opovrhoval falošným studom a psov považoval za zosobnenie *cností*

-v súvislosti s heslom *obdobia života*: pes je symbolom desaťročného chlapca, sedemdesiatročného a osemdesiatročného muža; pozri *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; zvieria; animalieri; E. Landseer*

Lurker: svet vyhradený psovi sa nachádza medzi divočinou a civilizáciou, v etickej oblasti medzi *dobrom a zlom*, v náboženskej oblasti medzi sférou pozemskou a *transcendentnou*; v *mezopotámskom* náboženstve mal pes zreteľný vzťah k životu aj smrti; bol atribútom bohyně zdravia *Guly* ale súčasne hlinené sošky psov zasväcované ženskému démonovi *Lamaštu* (Lamaštu zobrazovaná aj ako dojčič psa alebo prasa); pes je v pravom zmysle slova "zvieria prahu", strážca podsvetnej brány (pozri *Kerberos*); v egyptskej mytológii splynul vládca podsvetia s podobou psa, resp. *šakala (Anúpev/Anubis)*; hinduistický boh *Šiva* (vo funkcii veľkého ničiteľa, je "pánom psov"; v *Starom zákone* považovaný pes za nečistého, veľavravný obraz všetkého hrubého a opovrhnutia hodného človeka (hlupák, ktorý „opakuje svoju pochabosť“ je ako pes, ktorý sa vracia ku svojmu zvratku; Príslovia 26,11); ak nemáme hádzať *perly* sviniam, nemáme psom dávať, čo je sväté (*Evanjelium Matúša 7,6*); *Pavol* nazýva svojich *judaizujúcich* protivníkov psami (nie nadávka ale označenie nečistoty viery a hrubosti); u *Ježiša* výraz pes stráca na ostrosti, ale slúži na rozlíšenie „stratených oviec z izraelského ľudu“ od *pohanských* psov; v podobenstve o boháčovi a chudákovi psy olizujú *Lazárovo* vredy (*Evanjelium Lukáša 16,21*); v tomto prípade možné psov chápať ako poslov smrti, ale aj ako sprievodcov na druhý svet (Lazár ležal sám na prahu a skoro potom bol prenesený do lona *Abraháma*); u *cirkevných otcov* sú psy obľubujúce si rany obrazom kazateľov, ktorí jazykom (slovom Božím) sa dotýkajú jadra *hriechu*; v maliarstve symbolizuje škaredý pes *bezbožnosť* a pôvabný biely pes veriace stvorenie (napr. na obrazoch *Troch kráľov*); v 15.-16.st. pes často atribútom *Závisti, Hnevu*, zatiaľ čo na obrazoch manželských párov poukazuje na *manželskú vernosť (Zachariáš a Alžbeta)*

-v súvislosti s heslom *Velinas*: podľa legend litovský boh Velinas vyžaduje obeť krutými spôsobmi, napríklad po večeroch sa zjavuje na *cintorínoch* ako čierny pes; jeho uhryznutie je nevyhľaditeľné

-v súvislosti s heslom *kalendár aztécky*: dvadsaťdňový mesiac, každý deň symbolizovaný znamením: 10.deň v znamení psa (aztéc. itzcuintli; ľudia narodení v tomto znamení boli určení na panovanie a rozdeľovanie bohatých darov); pozri *panovník*

-podľa stredovekých *bestiárov* nikto nie je múdrejší ako pes; pes sa vždy nachádza popri človeku; majú viac rozumu ako ostatné zvieratá; poznajú svoje meno, milujú svojich hospodárov, chránia dom svojich pánov, idú na smrť v záujme svojich pánov, ochotne lovia spolu so svojim pánom, neopúšťajú mŕtve telo svojho pána; u psa by sme si mali vážiť dve vlastnosti: odvahu a rýchlosť; štence narodené z náhodného spojenia vlka a psa volajú tzv. *likiskami*; v Indii je zvykom priväzovať suky v noci v lese a zo spojenia s tigrom sa rodia mláďatá tak silné a rýchle, že v bitke porazia levov

-v súvislosti s heslom *Maira*: v *gréckej mytológii* bol Maira psom aténskeho roľníka *Ikaria*, obľúbenca boha *Dionýza*, ktorý ho naučil pestovať *vinič*, čím sa roľník preslávil; na jednej ceste ho však zavraždili pastieri; jeho dcéra *Érigoné* sa oňho začala obávať a poslala psa Mairu svojho pána hľadať; pes ju doviedol k otcovmu hrobu a oboch zachvátil taký žal, že dcéra sa obesila a Maira skočil zo skaly; keď sa o tom dozvedel Dionýzos, vzal všetkých troch na nebesia a vytvoril z nich súhvezdie *Panny (Érigoné)*, *Pastiera (Ikarios)* a *Veľkého psa (Maira)*

-v súvislosti s heslom sv. *Hubert*: najstarší syn vojvodu Akvitánskeho; pre svoj zážitok z lovu sa rozhodol opustiť svetský život a slúžiť Bohu, keď totiž na jednom z honov uvidel *jeleňa*, ktorému medzi parožími svietil kríž; keď vo Francúzsku vypukla *besnota*, sv. Hubert poskytol útočisko všetkým psom, u ktorých potom hľadal na čele znamenie kríža, lebo veril, že práve ono zaistí psovi ochranu pred besnotou; dnes je sv. Hubert *patronom* besnoty a je často zobrazovaný ako mladý dvoran s dvomi poľovníckymi psami; pozri *choroba; bernardín, kokeršpaniel, jazvečík, newfoundlandský pes/novofundlandský pes, chrt, vlkodav, írsky vlkodav, svätý pes, mexický naháč, mastif, Maira, psi hviezda, psie dni, Argo*

<http://about-artart.livejournal.com/1446687.html>

Leagrova skupina: Jazdci (antická keramika)

Pes a sokol (fasáda Notre-Dame v Paríži, 13.-14.st.)

Pes pri mŕtvom pánovi (iluminácia zo stredovekého bestiára)

A. Dürer: Kristus pred Kaifášom (drevooryt, 13.grafický list Malých pašií, 1508-1509)

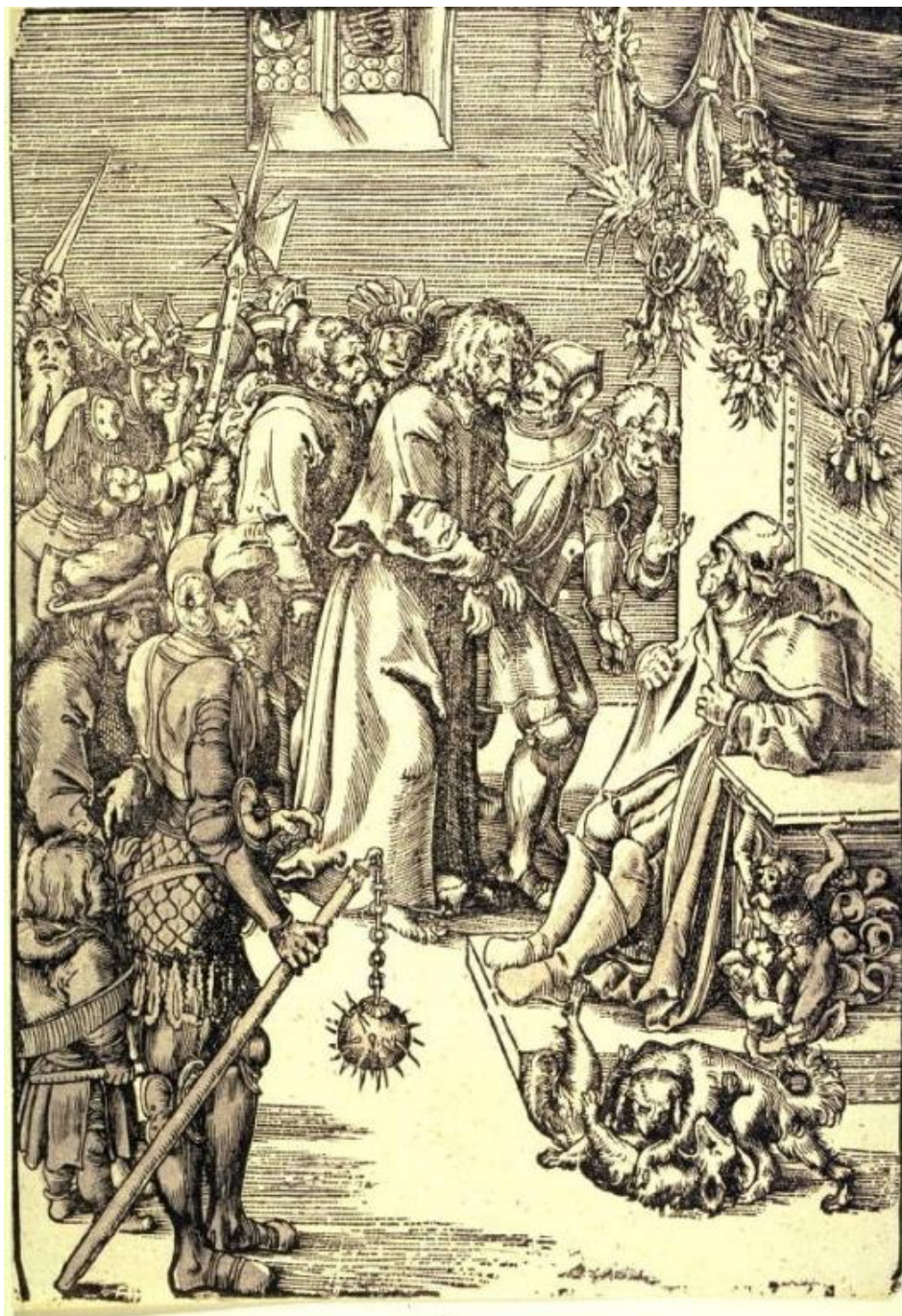
A. Dürer: Bičovanie Krista (drevoryt, 4.doska z cyklu Veľké pašie, 1497-1500)

A. Dürer: Kristus medzi zákonníkmi (Polyptych Sedembolestnej Panny, 1500)

Majster amsterdamského kabinetu: Jedinečný zážitok (1475)

L. Cranach St.: Ježiš pred Kaifášom (drevoryt, 15.st.)

A. Dürer: Sv. Eustach (medirytina, 1499-1503)

G. Pencz: Sedem smrteľných hriechov - Invidia (rytina, 16.st.)

J. Matham: Nymfa a pes (rytina, 1607-1610)

Rembrandt: Spiace šteňa (lept, suchá ihla, 1640)

C. Saftleven: Pes (17.st.)

C. Saftleven: Lovec křmi svoje psy (1652)

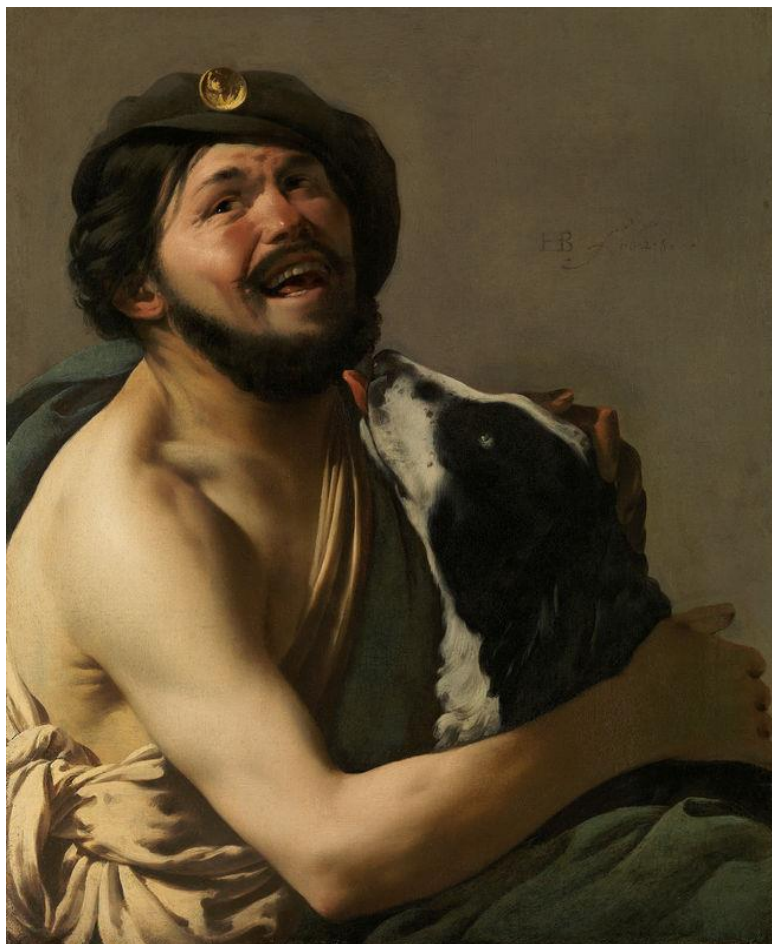
A. Van Dyck: Pět nejstarších dětí Karola I.

P. P. Rubens: Venuša a Adonis (1630)

H. J. Terbrugghen: Bohatý muž a chudobný Lazár (1625)

H. ter Brugghen: Laughing Bravo so svojím psom (1628)

G. Dou: Spiaci pes (1650)

P. Casteels III.: Slepačia rodina odráža kokeršpaniela (1728)

J. Brueghel I: Štúdie loveckých psov (1615-1616)

F. Snyders: Bitka psov (17.st.)

P. de Vos: Hon na medveďa (1630)

P. de Vos: Lov leoparda (1630)

P. de Vos: Útok psov na líšky (17.st.)

P. de Vos: Tri španieli plašia prepelice (1650)

G. B. Tiepolo: Hlava psa (detail fresky vo Villa Valmarana, Vicenza, Taliansko, 18.st.)

A. de Dreux: Zakrpatený boxer v kresle (1857)

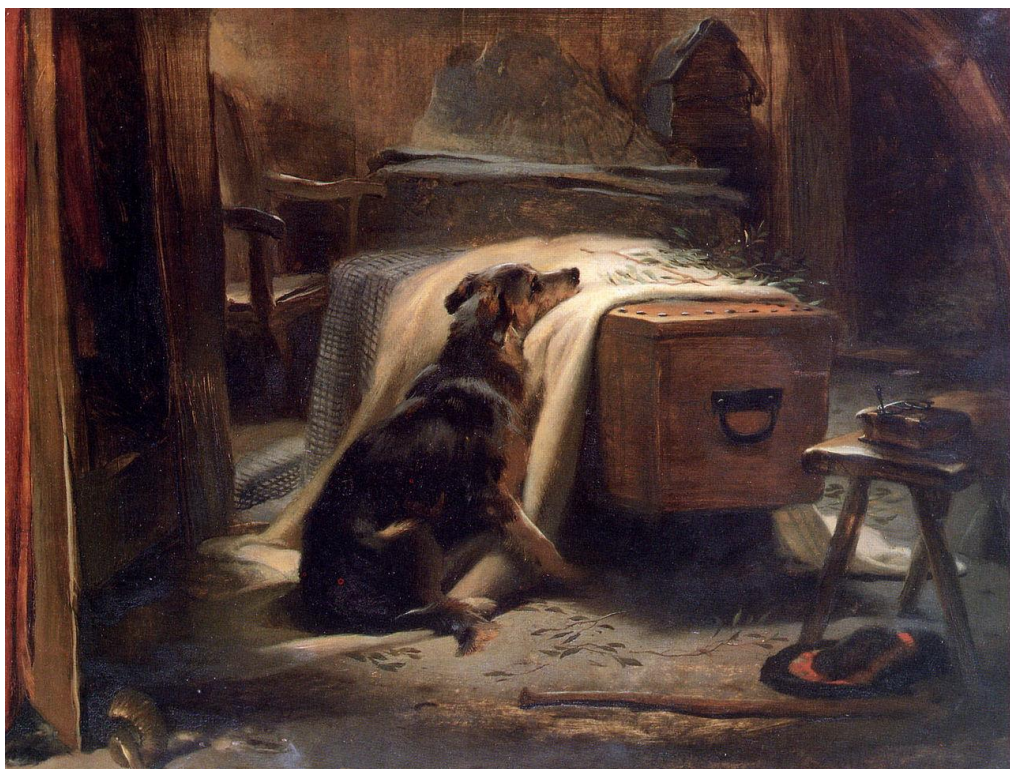
A. de Dreux: Chrt v rozľahlej krajine (19.st.)

E. Landseer: Zachránil som (19.st.)

E. Landseer: Významný člen ľudskej spoločnosti (1831)

E. Landseer: Smútiaci starý pastiersky pes (1837)

E. Landseer: Priľahnutie (1829)

E. Landseer: Podozrivé zvyšky (1858-1859)

E. Landseer: Dôstojnosť a drzosť (1839)

E. Landseer: Spiaci badhaund (1835)

E. Landseer: Vpád do špajze. Pes prekvapil mačku (19.st.)

E. Landseer: Foxhound (19.st.)

E. Landseer: Terieér. Pes sa pozerá z dvora (19)

E. Landseer: Skromný život (1839)

E. Landseer: Oblíbený španiel princeznej Viktórie (1870)

E. Landseer: Tak stanovuje zákon (satira advokátov, 1840)

E. Landseer: Psia scéne v Abbotsforde (1827)

E. Landseer: Bloodhound a šteňatá (1839)

E. Landseer: Vyrúšená myš (1839)

E. Landseer: Napätie (19.st.)

E. Landseer: Sladký život (1829)

E. Landseer: Otterhoundy (19.st.)

E. Landseer: Portrét teriéra (1828)

E. Landseer: - (19.st.)

E. Landseer: - (19.st.)

E. Landseer: - (19.st.)

R. A. Dent: - (19.st.)

L. E. Lambert: Vítězný pes (19.st.)

L. E. Lambert: Spiací pes na zelenom pozadí (1850)

H. Ronner-Knip: Ťažné psy (19.st.)

H. Ronner-Knip: Nevítaní hostia (19.st.)

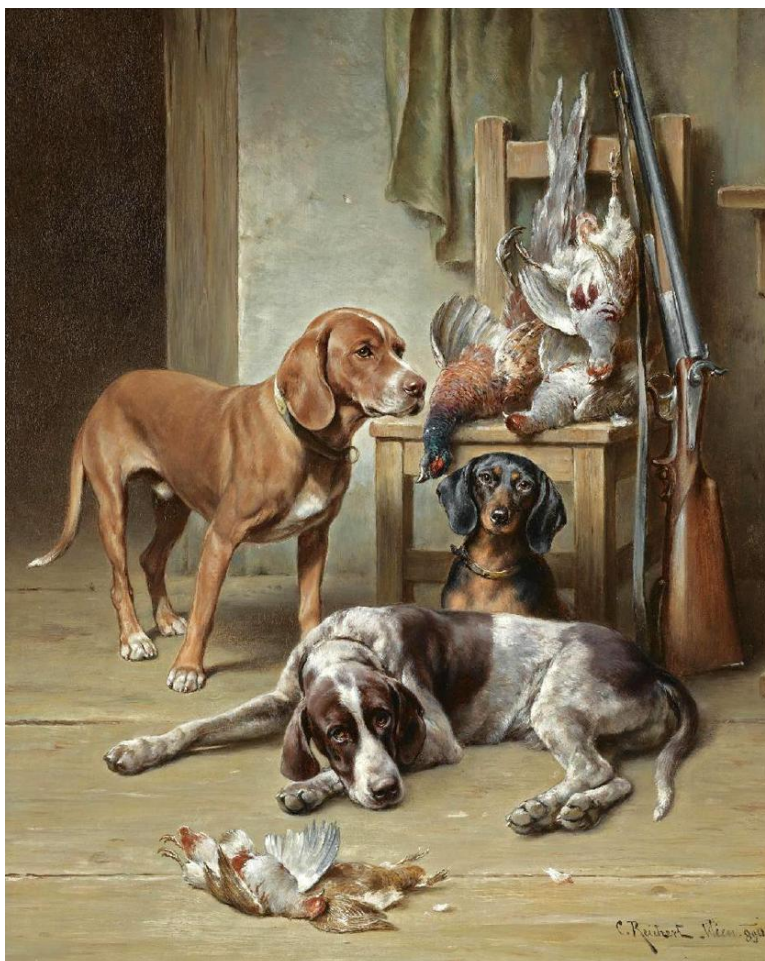
C. Reichert: Cesta na trh (19.-20.st.)

B. Reichert: Trofeje (1898)

C. Reichert: Poľovačka (1912)

C. Reichert: - (1890)

C. Reichert: - (19.st.)

C. Reichert: - (1895)

J. Charlton: Hodina čaju (1883)

J. Charlton: - (19.st.)

E. Majsch: Na priedomí. Pes a mačka (1882)

Stredoeurópsky maliar z 19.storočia: Dievčatko so psom (1840-1860)

G. Balla: Pes na vodidle

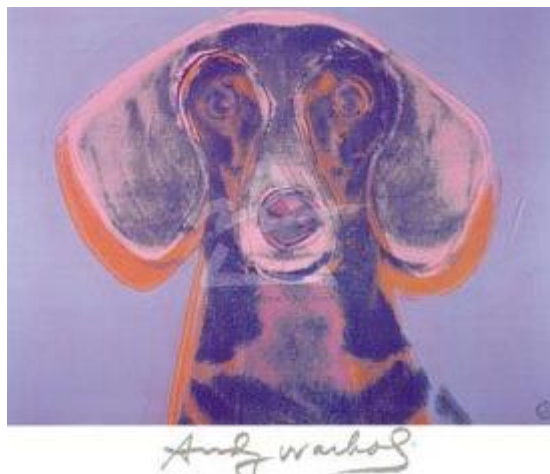
G. Courbet: Autoportrét s kokeršpanielom

A. P. Weisz-Kubínčan: Ruvajúce sa psy (1940-1944)

F. Botero: Pes (Medelín, Kolumbia)

A. Warhol: Pes

J. Krás! : Knižná ilustrácia

J. Krás! : Knižná ilustrácia

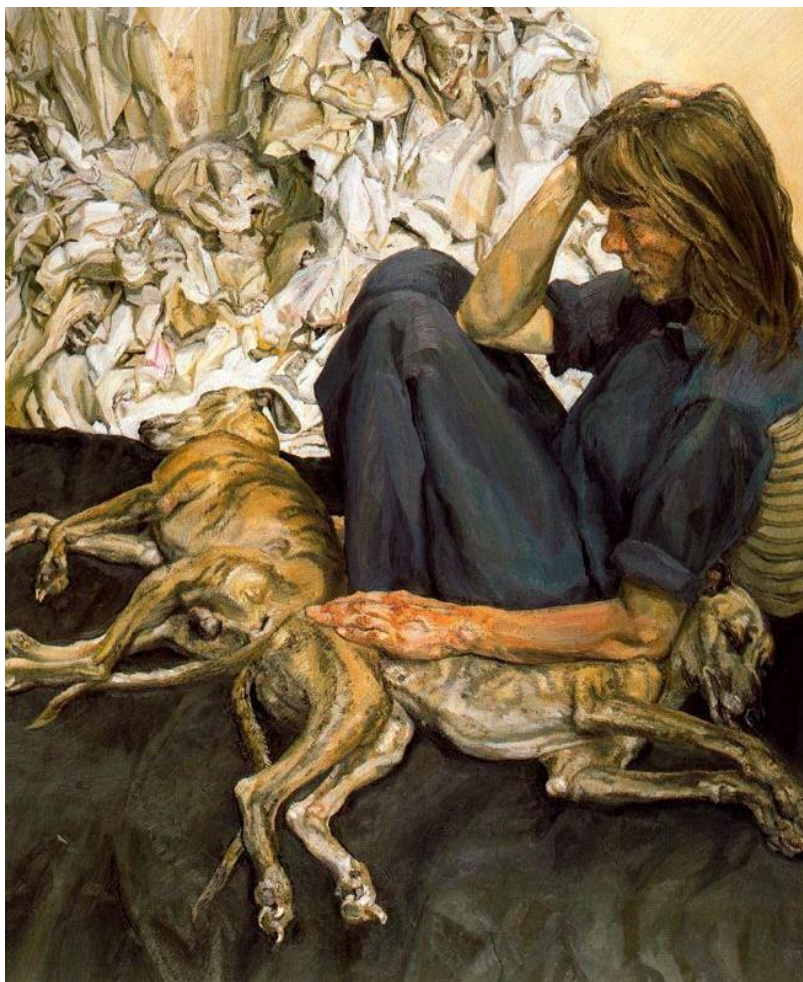

L. Csáder: Bez názvu VI.

L. Freud: Bella (1986)

L. Freud: Trojitý portrét (1986-1987)

Pes (necuke, Japonsko)

J. Koons: Šteňa (topiary, Bilbao, Španielsko, 2011)

- *pes bežiaci - *meander špirálový/bežiaca vlna*
- *pes Buddhov - pozri *karašiši/psolev*
- *pes leví - *leví pes*
- *pes nočný - *nočný pes*
- *pes Oriónov - pozri *Sírius*
- *pes pekelný - *pekelný pes*
- *pes pontský - *bobor*
- *pes tulipánový - *tulipánový pes*
- *pes Veľký - *Veľký pes*
- *pes v umení - pozri *pes, animalieri, zvieratá v umení, psi maliari*

http://de.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Hund_in_der_Kunst

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Dogs_in_art

http://es.wikipedia.org/wiki/Categoria:Perros_en_el_arte

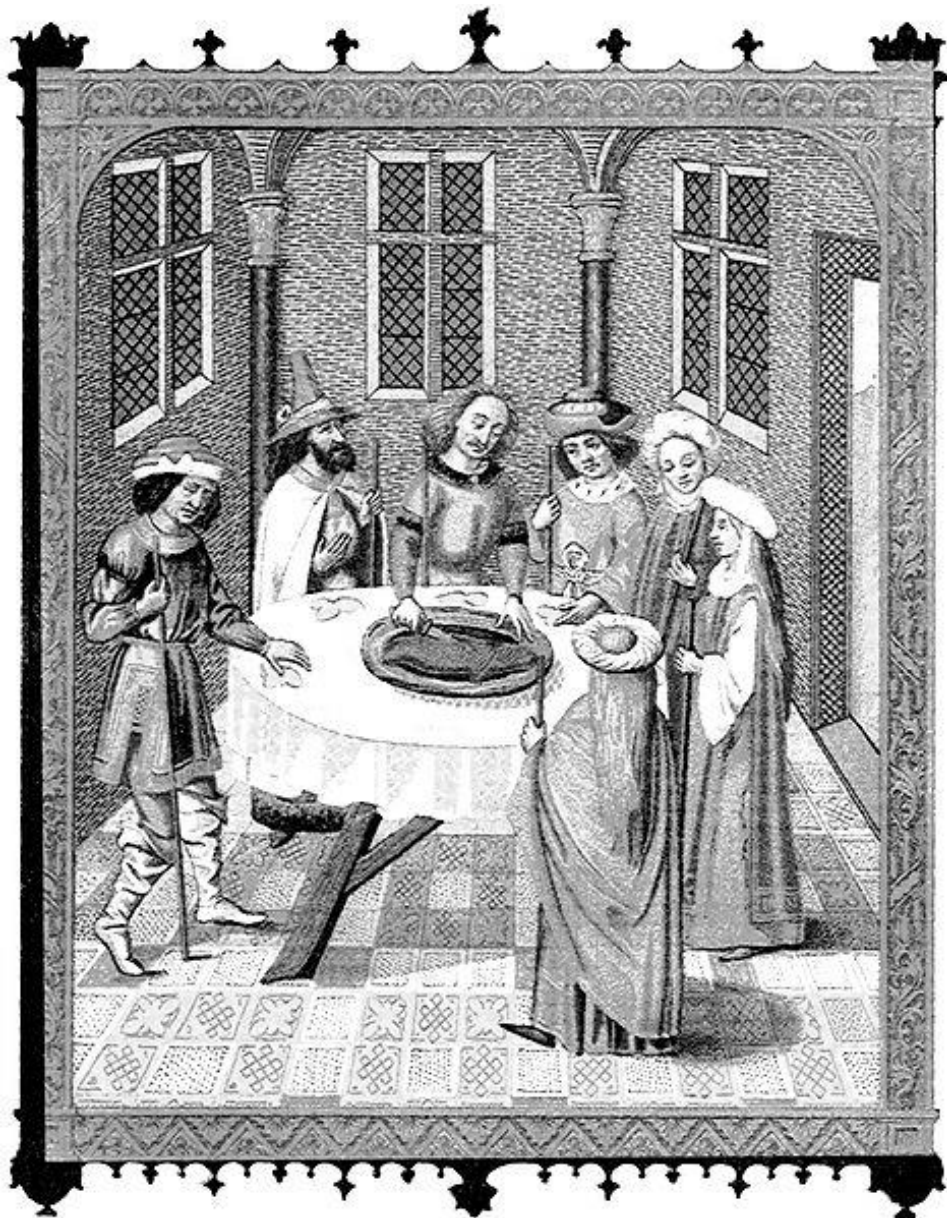
pesach/pesah - hebr. פסח – „prechod“; v aramejčine pisha; gréc. *pascha* (s iným ako židovským významom; *Veľká noc*)

<http://it.wikipedia.org/wiki/Pesach>

- hebrejský sviatok, židovská oslava barančeka; sviatok vyslobodenia pripomínajúci odchod Izraelitov z Egypta (pozri *egyptské otroctvo, Útek Izraelitov z Egypta*); v kresťanstve sa prekrýva so sviatkom *Veľkej noci*; pozri *Pieseň piesní; Posledná večera* (Hall); *Židia*; sv. *grál* (Discovery); *sviatok Týždňov* (Heriban)

Heriban: jeden z troch najväčších židovských sviatkov (ďalšie: *sviatok Stánkov*, *sviatok Týždňov*); pesach sa slávil na jar na pamiatku vyslobodenia Izraelitov z *egyptského otroctva*; slávenie pesachu spočívalo hlavne z dvoch obradov: obetovania *baránka* a jedenia baránka a nekvasených chlebov (hebr. *massôt*), dnešných *macesov*; pesach a *sviatok Nekvasených chlebov* boli pôvodne dva nezávislé sviatky (*Exodus 23,15*); postupne však splynuli v jeden sviatok s novým, historicky dôležitým a hlbokým náboženským významom; stali sa pamätným dňom, pamiatkou na vyslobodenie z Egypta a účinným znakom Božej spásy; slávnosť pesach prešla mnohými zmenami; z verejnej slávnosti starých Izraelitov sa v období *judaizmu* (predošlé obdobie veda nazýva jahvizmus) sa stala domácou slávnosťou; nekvasené chleby sa pôvodne jedli iba jednu noc, neskôr sedem dní; v sobotu, počas slávania pesachu sa v synagóge čítala *Pieseň piesní*; pozri *Posledná večera*; *desať rán egyptských*; *obriezka* (Heriban)

Bergdolt: *konzil Nicejský*, aby „potrestal židovskú špatnosť“ (Židia odmietali uznať Krista ako *Mesiáša*), rozhodol odlišiť kresťanskú *Veľkú noc* od židovského sviatku pesach termínom osláv; preto roku 323 definitívne stanovil sviatok *Veľkej noci*

Stolovanie počas slávnosti pesach

Pokyny k sviatku pesach (Hagada, 14.st.)

C. Luyken, Ch. Weigel: Izraeliti jedia baránka (kolorovaná medirytina, okolo 1708)

tzv. **pesachový seder** - ritualizovaná rodinná večera, pri ktorej hlava rodiny deťom predčíta príbeh exodu Židov z bohato ilustrovanej knižky, pesachovej *Hagady*

peseta - španielska *minca* nahrádzajúca starší *real*

pesimizmus - spolu s *optimizmom* predstavuje dva protichodné spôsoby hodnotenia života a sveta; optimizmus znamená vieru v lepšiu budúcnosť, pesimizmus hodnotí život negatívne, pri odhadu vývoja udalostí očakáva nepriaznivé riešenie spoločenských a mravných konfliktov; optimizmus a pesimizmus netvorí určitú filozofickú školu, ale vyjadrujú celkové ladenie, atmosféru doby, prevládajúcu náladu určitej skupiny, spoločenskej triedy; stupenom pesimizmu bol nemecký filozof Arthur Schopenhauer; pozri *dekadencia*, nemecký *expresionizmus*, *metafyzická maľba*, *dadaizmus* oproti *futurizmu*, *konštruktivismu*, *americkému regionalizmu*

Pesne Antoine - (†1757); pruský dvorný maliar, narodený vo Francúzsku; stal sa jedným zo zakladateľov rokokovej maľby

https://en.wikipedia.org/wiki/Antoine_Pesne

An. Pesne: Fridrich II. Veľký (1747)

tzv. **pestrá ilustračná farba** - tzv. *ilustračná farba pestrá*

pestré farby - *farby pestré*

pestrosť farebná - *farebná pestrosť*

pestrý - majúci rozmanité, výrazné, často aj krikľavé *farby*; mnohofarebný, rôznofarebný; pozri *papagájčie umenie*